

dad de no sonoro, es el silencio. El autor plantea la dificultad de relacionarlo con la comunicación, sobre todo si se tiene en cuenta que tradicionalmente ha sido considerado un elemento negativo. El silencio suele ser la imagen del vacío, de la nada y, pese a esa representación mental, puede adquirir y emitir distintos significados según el contexto en el que se produzca.

En la segunda parte, el autor aborda el tema del montaje o, lo que es lo mismo, la concatenación de las mínimas unidades, planos sonoros y secuencias, del relato radiofónico, término que utiliza para denominar cualquier historia que se escriba para la radio independientemente del género de programa al que pertenezca. Plano y secuencia, conceptos con reminiscencias cinematográficas, son redefinidos atendiendo a las características de la radio. Lo mismo ocurre con el guión, documento escrito que sirve como base para la realización de un producto radiofónico. En él, se recogen las diferentes interrelaciones, simultaneidad de distintos sistemas sonoros, yuxtaposición mediante técnicas de montaje, que se establecen entre los elementos que participan en su elaboración. El guión muestra,

como si de una partitura se tratase, la melodía y la musicalidad del relato.

Interesante resulta también, la reflexión del autor sobre los parámetros de la creación de espacio y construcción temporal, a partir de ejemplos concretos, que resultan de gran ayuda en la profundización de ambos conceptos.

En la última parte del libro, el autor se aproxima al oyente y analiza los factores psicofisiológicos de la percepción. Parte de la base que el mensaje radiofónico adquiere su sentido final cuando es comprendido. Insiste, además, que cualquier emisor, creador radiofónico en definitiva, debe conocer los condicionantes en los que se escucha la radio y cómo el entorno influye en este proceso. Sólo así, conseguirá elaborar productos radiofónicos de fácil asimilación y con un alto índice de comprensión.

Tras la lectura de este libro, el lector constatará que la vertiente estética de la radio está poco explorada, y que una mayor aplicación del lenguaje radiofónico enriquecería en buena medida la mayor parte de los productos que se escuchan habitualmente.

Marta Gutiérrez García

FRANQUET, Rosa

Ràdio Barcelona. 70 anys d'història. 1924-1974

Barcelona: Diputació de Barcelona/Col·legi de Periodistes de Catalunya, 1994

143 p. amb annexos i amb il·lustracions

Col·lecció «Vaixells de Paper», núm. 17

L'obra de Rosa Franquet és extraordinàriament útil pel que fa a la recopilació de materials, encara que la interpretació d'aquests pugui semblar de vegades un xic apressada. No obstant això, caldria remarcar, per al període dels anys setanta —darrers anys franquistes i de transició política—, el notable interès de la seva interpretació dels canvis que s'esdevingueren en el tractament dels «informatius» a Ràdio Barcelona —i, en general, a tot

el món radiofònic de l'Estat espanyol, probablement amb un especial protagonisme català—, amb el consegüent trasbals generalitzat de la concepció de la ràdio —cosa a la qual, d'altra banda, de segur no fou aliè el moviment de «ràdios lliures».

Els materials que ens aporta Rosa Franquet són molt diversos, però fan preferentment referència al pol emissor de la comunicació radiofònica: des de les graelles horàries fins als gestors i productors de

les emissions s'obre un ampli ventall de noms de persones i de programes, descabellat a través del temps. Així mateix, amb la lectura del llibre podem assabentar-nos d'alguns aspectes empresarials de Ràdio Barcelona —especialment per a la primera època—; com de certes temàtiques de la recepció —especialment a partir de les revistes publicades per la casa, d'algunes de les cartes enviades pels radioescolites i emeses per determinats programes o de la utilització del telèfon com a forma de *feedback*—, i també de la publicitat que emetia EAJ1. De tota manera, aquests aspectes receptoris, publicitaris i empresarials són els menys rics.

L'anàlisi de l'estructuració de l'obra ens pot donar una informació més acurada del seu contingut. Està dividida en quatre capítols temporals dedicats a l'«Inici i consolidació» (1923-1939), «Mitjà d'entreteniment» (1940-1959), «Competència amb la televisió» (1960-1976) i «Recuperació de la credibilitat amb la democràcia» (1977-1994). Cada capítol és subdividit en un conjunt de petits apartats, de diferent factura segons les èpoques (són un total de 25, repartits en una norantena de planes).

Així, per al primer període (1923-1939), a part dels temes empresarials i de la revista *Ràdio Barcelona*, s'estudia la programació durant els anys vint, durant el període republicà i la Guerra Civil. Per a la segona època (1940-1959), el tema estrella és la programació (religió, propaganda política, entreteniment, espais infan-

tils, radioteatre, etc.), però també s'anallitza el paper dels locutors com a ídols del públic, els serveis especials oferts al oients a través de la Unió de Radioyentes i de la revista *Ondas*, certs elements de la publicitat, etc. Per a l'època següent, (1960-1976), vista des de la perspectiva de la competència amb la televisió, es descriuen les innovacions en la programació (amb notable incidència en els serials i en la música pop) amb vista a afrontar a aquesta competència, alhora que es destaquen alguns elements puntuals (com ara l'especial atenció de Ràdio Barcelona per les inundacions del setembre de 1962) o s'incideix en la temàtica dels «informatius», més amunt apuntada. Finalment, en el darrer capítol (1977-1994), el més curt de tots, Franquet tracta essencialment la temàtica informativa en relació amb la democratització del país, però també toca alguns aspectes de la competència i de la concentració empresarial.

Finalment, els annexos ocupen una cinquantena de planes. El primer, ofereix la graella de programació setmanal en diversos moments de la història de l'emissora: el mes de febrer dels anys 1925, 1935, 1945 i 1955 i un moment indeterminat del 1965 i del 1980 (en aquest darrer any, també en FM). El segon, les plantilles del personal del 1936, 1960, 1976, 1982 i 1992. I el tercer, algunes il·lustracions. Una succinta bibliografia clou aquestes pàgines.

Francesc Espinet Burunat

CHILLÓN, Albert
La literatura de fets

Barcelona: Llibres de l'Índex, 1994

Tots els qui s'hagin ocupat alguna vegada del tema, ja com a estudiants, ja com a professors, sabran de la frustració de cercar i recercar entre els textos de redacció periodística una bona definició, unes línies

realment ben estructurades, una història —encara que sigui breu—, sobre *allò que és el reportage*, ja que més que no pas una descripció, el que hom sol trobar és *el que hauria d'ésser un reportage*, tot plegat